

ДИСКУРСИВНА РЕЦЕПЦІЯ РЕЛІГІЙНИХ СВЯТ У РАДЯНСЬКІЙ ПРЕСІ: МОВНІ ЗАСОБИ ВІДЧУЖЕННЯ Й РЕФРЕЙМІНГУ

Розглянуто мовні особливості радянських публіцистичних текстів про релігійні свята Різдво і Великдень. Виокремлено дві основні стратегії дискурсивного сприйняття названих свят: засудження їх як невідповідної ідеології та переосмислення з метою пристосування до панівного режиму. Показано, які мовні засоби найчастіше використовуються в таких випадках і як вони впливають на свідомість читачів.

Ключові слова: мова публіцистики, радянський дискурс, оцінка, ідеологема.

Радянська ідеологічна система від початку запровадження регламентувала не тільки суспільно-політичний устрій, а й побут і приватне життя громадян. Оскільки в дореволюційному суспільстві релігія проникала практично в усі сфери людського життя, більшовики вважали за необхідне витіснити її, замінивши комуністичною ідеологією. Тому одним із ключових завдань радянської держави була «боротьба з релігійністю населення, народною святковою культурою і впровадження революційного світогляду борця зі «старим світом» [3, с. 1784]. Втручання у святкову культуру відіграло виняткову роль, адже свята є своєрідним стабілізатором суспільства, засобом збереження ідентичності, носієм системи цінностей, яка об'єднує соціум [5]. Відповідно скасування радянською владою релігійних свят мало на меті створити певний розрив між «старою» і «ною» культурами, а відтак виховати покоління людей нового типу, що втратили зв'язок із традиціями минулих часів.

Радянська друкована преса як інструмент пропаганди завдяки своїй здатності маніпулювати людською свідомістю потужно вплинула на цей процес, послідовно роблячи те, чого не можна було досягти шляхом простих заборон «згори» відзначати певні дати. Публіцистика підштовхувала громадян переосмислити значення релігійних свят і обрядів, змінити ставлення до них і в підсумку мала повністю прибрати ці свята з картини світу. Цікаво, що ця здатність преси впливати на свідомість громадян відіграла роль і в поверненні релігійних свят до української картини світу в час розпаду СРСР.

З огляду на це, мовні особливості радянських текстів про релігійні свята видаються вартими аналізу, до розгляду залучені публікації, присвячені Різдву і Великодню, в газеті «Комсомолец України» (КУ), яка з 1944 р. має назву «Молодь України» (МУ), за 1926-1930 рр. (коли проводилась активна антирелігійна пропаганда) і 1990-

1991 рр. (коли названі свята були офіційно повернені до святкового календаря). Зазначмо, що в публікаціях між цими періодами, тобто упродовж 1930-1990 рр., ці релігійні свята фактично не згадуються.

Говорячи про дискурсивне сприйняття Різдва і Великодня у часи становлення радянської влади, виділяємо дві основні стратегії їх розуміння і висвітлення у пресі. Першою, простішою і загалом більш впливовою, є стратегія відчуження, яка полягає у неприйнятті цих свят як таких, що не відповідають новоствореній системі. Засобом такого відчуження найперше служить пряма негативна оцінка, часто винесена в заголовок газетної публікації: «*Дні пияцтва та жеретійства*» [КУ, 21.12.1928]; «*Геть різдвяний мотлох з крамниць*» [КУ, 23.12.1928] (тут і далі цитати подаємо зі збереженням авторської орфографії та пунктуації). Як бачимо, негативна оцінка може стосуватися як безпосередньо самого свята, так і його атрибутики. У першому прикладі вона є нормативною (за Н.Д. Арутюною [1, с. 75]) – такою, що засуджує аморальну поведінку під час святкування, одночасно показуючи, що ця поведінка є провідною ознакою свята. Другий фрагмент містить приклад утилітарної оцінки, поданої у стандартизованій гасловій формі. Оцінні назви такого типу, як правило, графічно виділені, привертають увагу і впливають на підсвідомість читачів, руйнуючи закріплені в ній образи свят.

Нормативні оцінки, що викривають аморальну поведінку, пов'язану зі святкуванням, у цілому є досить поширеними у пресі зазначеного періоду і зустрічаються не тільки в заголовках. Наприклад: «*Різдво Христове. Скільки років святкують уже на землі цей «благословенний» день! Святкують, аж гай гуде! З добрим обідом, горілкою, бешкетом! Найкраще спостерігати святковий настрій людей цього дня, коли народився христос, у... районі міліції. Тут уся їхня релігійність так і пре наверх*» [КУ, 28.12.1926]. У цьому фрагменті бачимо деконструювання усталеного образу свята насамперед через заперечення основної його ознаки – священної таємничості. Означення *благословенний*, марковане графічним знаком як таке, що належить до чужого дискурсу, в авторському мовленні набуває протилежної оцінки, підсиленої подальшим контекстом. Властива цьому уривкові іронічність поступово наростає, останнє речення містить уже неприхований сарказм.

Так само поширеною є негативна оцінка за

ознакою «непотрібність». Релігійні свята представлені в текстах як явища минулого, які необхідно витіснити, замінивши новими, відповідними режимові: «А такі «свята», як «Новий рік», «Великдень», «Різдво» – ні до чого вони нам. Вони з п'ятирічкою ворогують. Краще я замість так святкувати, додому піду і спільно з донькою-комсомолкою англійську мову вивчатиму. З «Комсомольської правди» [КУ, 01.01.1930]. У протиставленні «Новий рік, Різдво, Великдень – п'ятирічка» другий компонент розуміється як незаперечно позитивний і набуває ознак ідеологеми, бо в ньому зливаються предметне й оцінне значення [6] і предметне підпорядковується оцінному [2, с. 159]. Так само ідеологічно наповненими є слово *комсомолка* і навіть назва однієї з провідних газет СРСР «Комсомольська правда». Назви ж свят, опинившись у такому протиставленні, уже самі набувають негативного оцінного значення, не потребуючи додаткових мовних засобів для його вираження. Навмисне подання цього уривка у вигляді мовлення пересічної особи, такої, як і читач, є маніпулятивним засобом (очевидно, що люди, особливо старшого покоління, не могли так просто відмовитись від давніх традицій і звичок). Настава на відвертість примушує прислухатись до висловленого і сприяє згоді з наявними тут оцінками. Підміна релігійних цінностей новими, радянськими особливо яскраво помітна в такому заголовкові: «Отче райвиконкоме» [КУ, 7.01.1930]. Стаття під цією назвою, присвячена дискредитації дій священників, не має прямого стосунку до свят, але вона опублікована поруч з іншими матеріалами стосовно Різдва і в комплексі з ними не тільки знижує авторитетний образ служителя церкви, наявний у картині світу, а й загалом пропонує нову систему цінностей, у якій релігійне замінюється ідеологічним.

Однією з ключових цінностей ідеології СРСР була праця. Пропаганда культури праці активно велася в усі часи існування Радянського Союзу, особливо в роки його становлення. Тому не дивно, що широко використовуваним засобом відчуження релігійних свят було введення їх у протиставлення «робота/неробство»: «Свято прогульників (назва). Учора на деяких підприємствах з нагоди «різдва» по старому стилю де-яка частина робітників не вийшла на роботу» [КУ, 8.01.1927]. У цьому прикладі вторинна номінація свята, винесена в заголовок, містить пряму оцінку за названою ознакою. Подальший контекст її підтверджує й деталізує. Це привертає увагу і впливає на творення негативно забарвленого образу свята, яке суперечить ідеалам нової дійсності. Оцінні слова *прогул*, *прогульник* загалом характерні для публікацій цього періоду, вони часто зустрічаються в заголовках інвективного

характеру: «Церква – організатор прогулів, ворог виробництва»; «Христос – охоронець прогульників» [КУ, 21.12.1928]. Також у текстах можна побачити поєднання таких оцінок із нормативними, описаними вище: «До так званого різдва лишилось менше як два тижні. Рік-у-рік 25 і 26-го грудня за заведеним здавна звичаєм провадять в п'янци й обжиранні. А після «свята» великий відсоток робітників не виходить на роботу» [КУ, 16.12.1928]. Якщо оцінка, що стосується аморальної поведінки під час святкування, тут прямо вербалізована (оцінні слова *п'янка*, *обжирання*), то оцінка за ознакою «робота/неробство» є непрямою, вона вибудовується з останнього речення приблизно за такою логікою: не працювати погано → робітники не працюють через Різдво → Різдво погане. Варто звернути увагу на особливості номінації свята в цьому фрагменті: номінативне словосполучення *так зване різдво* (саме в такому графічному оформленні – з малої літери) і слово *свято*, вжите у лапках, мають яскраво засвідчувати, що це явище дійсності взяте з чужого дискурсу, і авторська спроба відокремити його має зневажливий відтінок.

Опозиція «робота/неробство» характерна також для гасел і закликів, які часто публікувались як заголовки газетних статей і заміток, наприклад: «Штурмуймо фортеці релігії. Відіб'ємо попівські контр-атаки. Загостримо зброю війовничих безвірників. «Старе» різдво проведемо так як і «нове» – у варстатів, в шахтах за роботою» [КУ, 21.04.1929]; [КУ, 7.01.1930]. Тут також бачимо мілітарну метафору – ще один мовний засіб, характерний для радянського публіцистичного дискурсу 20–30-х років ХХ ст. У наступному фрагменті військова метафорика є одним із ключових елементів мовної виразності: «Піснею безперервки приглушимо великодні дзвони (назва). Хай скиглять за кордоном прибічники папи римського. Хай бурмотять попи всіх мастей прокльони в усіх церквах. Хай сиплять зливою запитань твердолобі в англійському парламента, занепокоєні «зростанням безвірництва в Радянській Росії». Ворог у паніці, бо ми вибиваємо з його рук найдужчу зброю. Вибиваємо, – і виб'ємо! Кращим доказом цього, є переможні гудки заводів, що сьогодні, у день скасованого революцією попівського свята, повним ходом працюють на соціалізм» [КУ, 20.04.1930]. Протиставлення «релігійне свято, відпочинок / радянська дійсність, праця» образно втілене в назві допису і розвинене в подальшому контексті. Дискурсивний опонент отримує тут пряму негативну оцінку (слова *твердолобі*, *ворог* тощо) і загалом описаний у зниженому тоні. Маркерами ж свого дискурсу є ідеологеми *революція*, *соціалізм*; оцінного відтінку тут набуває навіть словосполучення *пере-*

можні гудки заводів.

Поряд зі стратегією відчуження і заперечення виділяємо також другу, що полягає у номінальному збереженні свят, але зі зміною їхнього сакрального змісту на ідеологічний: «Комуністи пішли типовим релігійним шляхом, як і перші християнські єпископи, які для поширення нової віри не забороняли більшість традиційних язичницьких обрядів, а «переорієнтовували» їх у християнське русло» [7]. Такий рефреймінг більшовики намагалися застосовувати не тільки до свят, а й до багатьох обрядів, традиційно виконуваних церквою (приміром, до хрещення дітей [7]). Ця тенденція відображалась і в пресі, наприклад, у заголовках такого типу: «*Великдень релігійних забобонів перетворимо на Великдень пролетарської культури*» [КУ, 21.04.1929]. Тут наявна гранично прозора опозиція *релігійні забобони / пролетарська культура*, перший компонент якої містить пряму негативну оцінку, пов'язану з семантикою помилковості, а другий – ідеологему, тобто безумовно позитивний оцінний знак. Зустрічаємо також розгорнуті, деталізовані фрагменти, у яких з точки зору комуністичної ідеології обґрунтовується необхідність переосмислення свят: «*Різдво не за горами. Скоро задзвонять попи по церквах. А по деяких осередках і не думають про антирелігійну роботу, про організацію вечірок, щоб відволікти молодь від церкви. (...) Здається всі добре згадали, що ніякого бога не було і немає і сотні раз нагадувати те саме нема рації. Треба шукати нових засобів святкування різдвя, пристосовуючись до вимог сучасності, бо топтатись на місці некорисно*» [КУ, 16.12.1928].

Цікаво, що подеколи спроби переорієнтувати релігійні свята в ідеологічну площину зустрічали опір з боку самих комуністів, які вважали, що компроміси такого типу є неприпустимими. У виданні «Червона преса» бачимо критичну статтю, присвячену пропозиції сумської газети провести Великдень із радянською атрибутикою і підписану промовистим псевдонімом Іона Вочревісущий: «*Закортіло йому (сумській газеті «Плуг і Молот» – Ю.Т.) «великдень» радянизувати. Але як? Дуже просто: «Наша пропозиція – наготувати куличів та писанок, але з радянською орієнтацією» (подається малюнок пасок з серпами й молотами замість хрестів та літер «Х.В.»). (...) Смачно розмальовує автор шлункові принади «свята»: «... куличі – гарна штука, особливо, як їх уміючи спекти... писанки – красива штука... ковбаса та сало дуже приємна річ...» Але радячи ввести ці всі смачні речі у чин революційних свят (?) він спирається на чудернацьку з революційного погляду буцім то селянську підставу. «Так батьки робили, так і ми будемо робити! А діти*

*наші як ростимуть? Одним червоним прапором та промовами їх не нагодуєш». (...) Чи не здається «Плугові й Молотові», що благодущина малоросейська «пропозиція» хоче свяченою ковбасою підмінити революцію?» [Червона преса, №8, 1926, с. 101-102]. Тут ключова опозиція «релігійне / радянське» втілена в засобах різного порядку: «релігійне» демонструють слова, що позначають святкові страви, тобто мають конкретне значення, а «радянське» представлене абстрактною ідеологемою *революція*. Іntenція автора-критика полягає в засудженні спрощеного, обмеженого, конкретизованого сприйняття свята, яке дозволяє пропонувати такі компроміси.*

Відомо, що спроби радянлізувати свята й обряди не стали успішними, і у 30-х роках ХХ ст. вони припинилися. Тим більш дивним видається той факт, що в набагато пізнішому виданні вміщено пропозицію проводити радянське свято Купала: «*...стара форма свята повинна стати засобом для втілення нового, соціалістичного змісту. (...) Зрозуміло, що ніхто не стане переносити в наше свято таких забобонних дій, як, скажімо, купальські ворожіння на вінках або спалювання сорочки хворого на купальському вогнищі з метою його видужання. А ось запалити вогнище – це урочисто і романтично. (...) І як красиво буде, коли в День молоді по всій нашій неосяжній країні з настанням вечора яскраво загоряться вогнища миру, – то їх запалять люди трудової слави!» [МУ, 24.06.1958]. Свято Купала не є суто релігійним, але в цьому фрагменті спостерігаємо використання тих самих мовних засобів, що й у попередніх прикладах: пряма негативна оцінка стосується старих традицій (*забобонні дії*), ідеологеми – нової дійсності (*неосяжна країна, люди трудової слави* тощо).*

Тривале ігнорування Різдва і Великодня у радянській пресі припинилося наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років, тобто в час розпаду СРСР, святкування тисячоліття хрещення Русі й, нарешті, офіційного визнання цих релігійних свят державним календарем. Зрозуміло, що їх повернення до картини світу не могло проходити безперешкодно, що відобразилось і в публіцистиці зазначеного часу. До цього процесу також можна застосувати термін «рефреймінг», але в цьому випадку він відбувався у протилежному напрямі – від радянського розуміння назад до релігійного. Про проблеми рецепції релігійних свят і церкви взагалі йдеться у такому дописі: «*Ялинка з гільютинкою? (назва) Новорічні та різдвяні свята (а сьогодні ж ще й Новий рік за старим стилем) і справді викликали сплеск інтересу до старовинних обрядів, до храмових урочистих служб. (...) Одних це порадувало, інших обурило. Сотні лекторів-атеїстів відчували себе обдуреними:*

роками втовкмачували одне, а воно враз усе закреслено. Це що ж тепер: і дітей хрестити, і вінчатися можна безперешкодно? А як це узгодити з матеріалістичним світоглядом? (...) Одне слово, потрібна широка дискусія. Це складно, часу вимагає. Куди легше припасувати таку собі ідейну гільйотинку – до газети, приміром (тобто проголосити когось неправим через газету – Ю.Т.)» [МУ, 14.01.1990]. Тут на місці ідеологеми, яка б мала репрезентувати радянську дійсність, стоїть словосполучення *матеріалістичний світогляд*, що не містить оцінного компонента. Узагалі, оцінка в цьому тексті непряма, і вона стосується лише дискурсивних опонентів автора – тих, хто не підтримує його позицію щодо необхідності дискусії; ситуація в цілому і самі свята ніяк не оцінюються, щодо них автор залишається нейтральним. Єдиний засіб, який виділяється на тлі цілком обережного тону уривка, – це образний вислів *ідейна гільйотинка*, частково винесений у заголовок. Останнє слово, вжите з невласливим йому зменшено-пестливим суфіксом, набуває особливий виразності, є експресивним засобом, що привертає увагу до порушених автором проблем. Далі в цьому ж тексті автор наводить вислів свого дискурсивного опонента – шкільної вчительки, переконаної атеїстки: *«Кожному педагогові мусить бути зрозуміло: виховувати атеїстів – це святий і навіть просто службовий обов'язок»*. Така однозначність оцінюється негативно з боку автора, однак ця оцінка є прихованою і виводиться з ідейного змісту всієї статті. Цікавим у наведеному вислові є використання слова *святий*: узятє з релігійного вжитку, воно репрезентує атеїстичну ідею. В цілому інтенція автора цього тексту полягає не в тому, щоб закріпити у свідомості читачів готовий «правильний» образ, як це було в попередні часи, а навпаки, у спробі примусити їх замислитись і зробити власні висновки. Така свобода слова і думки була неможливою в комуністичній журналістиці, тому можемо стверджувати, що цей текст засвідчує відхід від радянських канонів публіцистичного письма і початок процесу переосмислення релігійних свят у пресі.

Цей процес відбувся в декілька етапів. Спочатку автори дописів робили акцент на народнообрядовій основі свят. Це дозволяло їм тактовно оминати питання релігії й водночас застосовувати до свят позитивні оцінки й емоції, наприклад: *«Отже, Різдво – день неробочий. Для всіх, віруючих і атеїстів, – так ухвалив наш український парламент. Зрештою, це стародавнє свято стало вже не так релігійним, як святом очищення душі. Уміли наші пращури зробити його водночас і простим, і врочистим, і зна-*

чушим, і жартівливим. Може, й ми запозичимо хоч щось з тих традицій?» [МУ, 30.12.1990]. Цікавим тут видається протиставлення *«релігійне свято / свято душі»*. Поняття *душа* походить саме з релігійного світогляду, але тут воно, ймовірно, вжите у значенні *«Внутрішній психічний світ людини з її настроями, переживаннями та почуттями»*, що... зумовлене впливом атеїстичної радянської ідеології» [4, с. 271]. Крім апелювання до народних традицій, на цьому етапі також бачимо звернення до спогадів про свята з дитинства авторів, тобто того періоду, який сприймається як незаперечно позитивний і має викликати почуття ностальгії: *«А ця фотографія... Заплющую очі, і бачу нашу стару хату. Святий вечір. Маленьку дівчинку, котра по десять разів вибігає надвір, щось там виглядає і, нарешті, засніжена, влітає до кімнати: – Перша зірка зійшла! Ставте кутю на стіл!..»* [МУ, 06.01.1990]. Тут бачимо вербалізований автопрецедентний феномен – дитячий спогад авторки про святкування Різдва. Стилїстика цього уривка, емоційна побудова речень створюють позитивний образ свята. У текстах про Великдень також можливе звернення до дитячих спогадів: *«Великдень... Свято це пам'ятне з дитинства: на столі освячена пишна паска, випечена мамою напередодні в суботу, різнобарвні крашанки, домашня ковбаса, шинка...»* [МУ, 04.04.1991]. Звернімо увагу, що тут присутні ті самі назви святкових страв, що й у тексті про радянізований Великдень, але вже тільки з позитивною оцінкою.

У пізніших текстах, написаних 1991 року, з'являються більш конкретні оцінки: *«Я просто всім хвалюся, що в нас існує церква святого Дмитрія, ніхто її не закривав. Звичайно, в ті погані роки людей у ній було менше, але все одно це було святе місце. Які в нас люди веселі, гостинні. Як гарно відбуваються свята: Різдво Христове (обов'язково святкують три дні), Пасха»* [МУ, 03.04.1991]. Тут пряма негативна оцінка стосується радянського періоду (*ті погані роки*), релігійні ж свята оцінені позитивно.

Зміна вектора оцінки врешті-решт привела до відновлення релігійного змісту Різдва і Великодня, що відобразилось у дописах такого типу: *«Свято душі (назва). Коляда... Це свято душі живе у нас з дитинства. І навіть заборони шкільних учителів не ходити колядувати не затьмарювали його. Добре пам'ятаю, які «виховні уроки» давали нам щороку перед Різдвом. Але залякування не діяли. Відрадно, що батьки не губили в дітях віру. А вона таки восторжествувала!»* [МУ, 05.01.1991]; *«Три дні Великодня радіє все в небесах і на землі суцє. У ці дні відкривається небо, і якщо в людини чисті помисли, наміри, то Бог неодмінно почує їх і допоможе здійснитись»*

Так мовиться у давньому повір'ї. Згадаймо про це хоча б на Великдень! І хай торжествує над світом заповіт, який залишив людству воскреслий Христос, – «возлюби ближнього» [МУ, 06.04.1991]. У першому фрагменті слово *душа*, винесене в назву, відрізняється змістом від описаного вище (у прикладі про «*свято очищення душі*»). Тут воно вжите в первинному християнському значенні «безсмертна духовна сутність людини» [4, с. 269-270], що підтверджується подальшим контекстом. У другому фрагменті автор за допомогою слів з емоційним наповненням конструює позитивний образ свята, виходячи з його релігійного змісту.

Отже, говорячи по дискурсивну рецепцію релігійних свят у публіцистиці радянських часів, можемо стверджувати, що всі мовні засоби, які використовуються для конструювання образів Різдва і Великодня у пресі, виходять із ключової опозиції «старе / нове». Для 20–30-х років «старе» є дореволюційним, релігійно забарвленим і невідповідним «новому», тобто радянській дійсності, у якій панує ідеологія. Основною метою є прагнення витіснити «старе», замінити його «новим». Та сама мета властива і текстам 90-х років, з тією різницею, що «старим» і засуджуваним є комуністичний режим, а новим – релігійний зміст свят. Відмінність полягає у тому, що для 20–30-х років характерна різка однозначність оцінок. Газетні публікації цього часу були розраховані на вплив і мали в підсумку закріпити у свідомості зміни, пов'язані з насадженням комуністичної ідеології, тож незалежно від обраної автором стратегії – простого відчуження чи спроби переосмислити релігійне свято в радянському дусі – елементи релігійної картини світу зазнавали негативної оцінки. У публікаціях 90-х років, навпаки, пропаганда і вплив не були першочерговими завданнями, тому оцінки в цих до-

писах є стриманішими і такими, що дають читачам свободу робити власні висновки. Це цілком відповідає тенденції до демократизації публіцистичного дискурсу, яка виникла на межі радянської і пострадянської епохи.

Література

1. Арутюнова Н.Д. Типы языковых значений : Оценка. Событие. Факт / Н.Д. Арутюнова. – М. : Наука, 1988. – 341 с.
2. Гловінський М. Новомова / Міхал Гловінський // 12 польських есеїв. – К. : Критика, 2001. – С. 158–182.
3. Лебедева Л.В. Формирование советской праздничной культуры в 1920-е годы : новые ритуалы в процессе социального конструирования / Лебедева Л.В. // Фундаментальные исследования. Исторические науки. – Вып. 2. – Москва, 2015. – С. 1784–1787.
4. Скаб М. Розвиток семантичної структури слова *душа* за лексикографічними даними / Марія Скаб // Вісник Львів. ун-ту. – 2004. – Вип. 34. – Ч. 1. – С. 268–274.
5. Шемякин Я.Г. Праздник как историко-культурный феномен : мир идеала и реальность власти [Электронный ресурс] / Я.Г. Шемякин // Режим доступа : https://mipt.ru/education/chair/liberal_arts/courses/history/shemyakin_new.php
6. Эпштейн М.Н. Язык лукавого раба [Электронный ресурс] / Михаил Эпштейн // Режим доступа : <http://www.russ.ru/Mirovaya-povestka/Yazyk-lukavogo-raba>
7. Як в СРСР «звіздили» немовлят [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://espresso.tv/article/2015/01/19/yak_zo_soyuzu_nemovlyat_quotzvezdylyquot_a_ne_quotkhrestylyquot

Рассмотрены языковые особенности советских публицистических текстов о религиозных праздниках Рождество и Пасха. Выделено две основные стратегии дискурсивного восприятия этих праздников: осуждение их как несоответствующей идеологии и переосмысление с целью приспособления к господствующему режиму. Показано, какие языковые средства чаще используются в таких случаях и как они влияют на сознание читателей.

Ключевые слова: язык публицистики, советский дискурс, оценка, идеологема.

The article is devoted to the consideration of linguistic features of Soviet journalistic texts about Christmas and Easter religious holidays. The two main strategies of these holidays discursive perception are singled out: censuring them for being contradictory to the ideology and reconsidering them to adapt to dominant regime. It is shown what language means are used in such cases and how they affect the readers' conscience.

Key words: journalistic language, Soviet discourse, evaluation, ideologeme.